

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
4 päivänä maaliskuuta 2004 *

Asiassa C-290/01,

jonka Cour de cassation (Ranska) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Receveur principal des douanes de Villepinte

vastaan

Derudder & Cie SA,

Tang Frèresin osallistuessa asian käsittelyyn,

ennakkoratkaisun yhteisön tullikoodeksista 12 päivänä lokakuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 (EYVL L 302, s. 1) 70 artiklan 1 kohdan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomarit C. W. A. Timmermans (esittelevä tuomari), joka hoitaa jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä A. La Pergola ja S. von Bahr,

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: johtava hallintovirkkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Tang Frères, edustajanaan avocat J.-P. Spitzer,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja A. Colomb,

— Italian hallitus, asiamiehenään avvocato dello Stato I. M. Braguglia,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään R. Tricot,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Ranskan hallituksen, asiamiehenään A. Colomb, ja komission, asiamiehenään X. Lewis, 5.2.2003 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 10.4.2003 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Cour de cassation on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 17.7.2001 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 23.7.2001, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen yhteisön tullikoodeksista 12 päivänä lokakuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 (EYVL L 302, s. 1; jäljempänä tullikoodeksi) 70 artiklan 1 kohdan tulkinnasta.
- 2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa kantajana on Derudder & Cie SA (jäljempänä Derudder) tavaranhaltijana ja vastaajana Receveur principal des douanes de Villepinte (Villepinten tulliviranomainen, Ranska) ja joka koskee tämän tekemää päätöstä, jonka mukaan ensin mainitun on maksettava 467 045 Ranskan frangia (FRF) lisätuontimaksuna riisin tuonnista kyseisestä kauppavarasta otetun näytteen perusteella tehdyn analyysin seurauksena.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Ennen tullikoodexin voimaantuloa sovelletut säännöt

- 3 Tavaroiden vapaaseen liikkeeseen luovuttamista koskevien menettelyjen yhdenmukaistamisesta 24 päivänä heinäkuuta 1979 annetun neuvoston direktiivin 79/695/ETY (EYVL L 205, s. 19) 9 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tullitoimipaikka voi tutkia kaikki tavarat tai osan niistä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muiden käytettävissä olevien valvontakeinojen käyttöä.

— —

4. Tavaranhaltijalla on oikeus osallistua tavarankäytön tutkintaan tai olla siinä edustettuna. Tullitoimipaikka voi tarpeelliseksi katsoessaan edellyttää tavaranhaltijan osallistuvan tavarankäytön tutkintaan tai olevan siinä edustettuna, jotta se saa tarpeellisen avun tutkinnan helpottamiseksi.

5. Tullitoimipaikka voi tavaraa tutkittaessa ottaa näytteitä analysointia tai yksityiskohtaista tutkimusta varten. Analysoinnista tai tällaisesta tarkastuksesta aiheutuvista kuluista vastaavat viranomaiset.”

4 Direktiivin 79/695/ETY 10 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Ilmoituksen ja siihen liitettyjen asiakirjojen tutkinnan tulokset, liittyvä tutkintaan tavarain tarkastaminen tai ei, ovat perustana määrättäessä tuontimaksun suuruutta ja sovellettaessa muita säännöksiä ja määräyksiä, jotka koskevat tavaroiden vapaata liikkuvuutta. Kun ei tehdä ilmoituksen ja siihen liitettyjen asiakirjojen tutkintaa eikä tavarain tutkintaa, tämä määrääminen ja soveltaminen tapahtuvat ilmoituksessa olevien tietojen mukaan.

2. Mitä 1 kohdassa on säädetty, ei estä sen jäsenvaltion, jossa tavarat on saatettu vapaaseen liikkeeseen, toimivaltaista viranomaista suorittamasta myöhempiä tarkastuksia eikä seurauksia, joita voimassa olevien säännösten ja määräysten soveltamisesta voi johtua, erityisesti näihin tavaroihin sovellettavan tuontimaksun suuruuden muuttamisen osalta.”

5 Direktiivin 79/695/ETY 13 artiklan 3 kohdassa säädetään vielä, että ”niin kauan kuin tavaraita ei ole luovutettu, niitä ei saa siirtää paikasta, jossa ne ovat, eikä niihin saa millään tavoin kajota ilman tullitoimipaikan antamaa lupaa”.

6 Mitä tulee direktiivissä 79/695/ETY tarkoitettuun tavaroiden tutkimiseen, direktiivin 79/695/ETY eräiden soveltamismääräysten muuttamisesta 17 päivänä joulukuuta 1981 annetun komission direktiivin 82/57/ETY (EYVL 1982, L 28, s. 38) 11 artiklassa, sellaisena kuin se on muutettuna 14.7.1983 annetulla komission direktiivillä 83/371/ETY (EYVL L 204, s. 63) (jäljempänä direktiivi 82/57/ETY), säädetään seuraavaa:

”Mikäli tullitoimipaikka päättää tarkastaa ainoastaan osan ilmoitetuista tavaraita, sen on ilmoitettava tavarainhaltijalle tai tämän edustajalle ne tavarat, jotka se haluaa tutkia, eikä tämä voi puuttua tähän valintaan.

Osittaisen tutkinnan tulokset ulotetaan koskemaan kaikkia ilmoituksen tarkoitettamia tavaroita. Tavaranhaltija voi kuitenkin pyytää tavaroiden lisätutkimusta, jos se katsoo, että osittaisen tutkimuksen tulokset eivät ole päteviä muiden ilmoituksen tarkoittamien tavaroiden osalta.”

7 Direktiivin 82/57/ETY 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa todetaan seuraavaa:

”1. Mikäli tullitoimipaikka päättää tutkia tavaran, sen on ilmoitettava tästä tavaranhaltijalle tai tämän edustajalle.

2. Tavaranhaltija tai se, jonka tämä on osoittanut osallistumaan tavaroiden tutkimiseen, antaa tullitoimipaikalle tarvittavan avun tämän tehtävän helpottamiseksi. – – ”

8 Direktiivin 82/57/ETY 13 artiklan 1 ja 2 kohdassa, jotka koskevat näytteidenottoa, säädetään seuraavaa:

”1. Mikäli tullitoimipaikka päättää ottaa näytteen, sen on ilmoitettava tästä tavaranhaltijalle tai tämän edustajalle.

Tullitoimipaikka voi tarpeelliseksi katsoessaan edellyttää tavaranhaltijan osallistuvan näytteidenottoon tai olevan siinä edustettuna niin, että se saa siinä tarvittavan avun.

2. Tullitoimipaikka ottaa näytteet itse. Se voi kuitenkin pyytää, että tavaranhaltija tai se, jonka tämä osoittaa tehtävään, ottaa ne tullitoimipaikan valvonnassa.

Näytteiden ottaminen tehdään voimassa olevien säännösten ja määräysten edellyttämällä tavalla.”

- 9 Direktiivin 82/57/ETY 14 artiklan 1 kohdan mukaan ”ilmoituksen tekijän tai sen, jonka tämä osoittaa osallistumaan näytteidenottoon, on annettava tullitoimipaikalle kaikki tämän tarvitsema apu toimenpiteen helpottamiseksi”.
- 10 Direktiivin 82/57/ETY 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Mikäli tullitoimipaikka on ottanut näytteitä analyysiä tai yksityiskohtaista tutkimusta varten, se luovuttaa asianomaiset tavarat odottamatta kyseisen analyysin tai tutkimuksen tuloksia, ellei jokin estä menettelemästä näin.

Tässä tapauksessa sovelletaan 20 artiklan säännöksiä.”

- 11 Direktiivin 82/57/ETY 20 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään lopuksi seuraavaa:

”Mikäli tullitoimipaikka tekemänsä tarkastuksen tuloksia odottaessa joko ilmoituksessa olevien tietojen tai siihen liitettyjen asiakirjojen todentamiseksi tai

tavarankäytön tutkimiseksi katsoo, ettei se pysty määrittämään määrättävän tuontimaksun suuruutta, se voi silti tavarankäyttäjän pyynnöstä luovuttaa tavarat. Luovuttamista ei voida evätä pelkästään sillä perusteella, että tavaroiden tullausarvon lopullinen määrittäminen on erilainen tai että ei ole lopullisesti vahvistettu niiden tavaroiden alkuperää, joille vaaditaan etuuskohtelua niiden alkuperän vuoksi. Luovuttamisen seurauksena tavaroiden määrätään heti tuontimaksu ilmoituksessa olevien tietojen mukaisena.”

Tullikoodeksi sekä sen soveltamista koskevat säännökset ja määräykset

- 12 Direktiivi 79/695/ETY kumottiin tullikoodeksilla ja direktiivi 82/57/ETY tietyistä yhteisön tullikoodeksista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 soveltamista koskevista säännöksistä 2 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 2454/93 (EYVL L 253, s. 1). Kyseiset koodeksi ja asetus, jotka tulivat sovellettaviksi 1.1.1994 alkaen, sisältävät kuitenkin säännöksiä, jotka ovat asiallisesti samansisältöisiä kuin edellä mainitut direktiivien 79/695/ETY ja 82/57/ETY säännökset.
- 13 Tullikoodeksin 68 artiklassa todetaan seuraavaa:

”Vastaanottamiensa ilmoitusten tutkimiseksi tulliviranomaiset voivat:

- a) tarkastaa ilmoitusasiakirjat ja niiden liiteasiakirjat. Tulliviranomaiset voivat vaatia tavarankäyttäjää esittämään muita asiakirjoja ilmoituksessa annettujen tietojen oikeellisuuden tutkimiseksi;

b) tarkastaa tavarat sekä ottaa näytteitä niiden analysoimista tai yksityiskohtaista tutkimista varten.”

14 Tullikoodeksin 69 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tavaranhaltijalla on oikeus olla läsnä tavaroita tarkastettaessa ja näytteitä otettaessa. Tulliviranomaisten on aiheelliseksi katsoessaan vaadittava tavaranhaltijaa tai tämän edustajaa olemaan läsnä tavaroita tarkastettaessa taikka näytteitä otettaessa ja avustamaan viranomaisia tarkastuksen tai näytteenoton helpottamiseksi.”

15 Tullikoodeksin 70 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos tarkastetaan ainoastaan osa ilmoituksessa tarkoitetuista tavaroista, tarkastuksen tulokset koskevat kaikkia ilmoituksessa tarkoitettuja tavaroita.

Tavaranhaltija voi kuitenkin pyytää lisätarkastusta arvioidessaan, etteivät osittaisen tarkastuksen tulokset koske tarkastamatonta osaa ilmoituksessa tarkoitetuista tavaroista.”

16 Saman koodeksin 71 artiklassa puolestaan säädetään seuraavaa:

”1. Ilmoituksen tutkimisessa saatavia tuloksia käytetään sovellettaessa sitä tullimenettelyä koskevia säännöksiä, johon tavarat asetetaan.

2. Jos ilmoitusta ei tarkasteta, 1 kohdassa tarkoitettuja säännöksiä sovelletaan ilmoituksessa annettujen tietojen perusteella.”

17 Tullikoodeksin 78 artiklassa taas todetaan seuraavaa:

”1. Tulliviranomaiset voivat viran puolesta tai tavaranhaltijan pyynnöstä oikaista ilmoitusta tavaroiden luovutuksen jälkeen.

2. Tulliviranomaiset voivat ilmoituksessa annettujen tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi tavaroiden luovutuksen jälkeen tarkastaa kyseisten tavaroiden tuontia tai vientiä taikka näihin tavaroihin myöhemmin kohdistettavia kaupallisia toimia koskevat kaupalliset asiakirjat ja tiedot. Nämä tarkastukset voidaan suorittaa tavaranhaltijan tiloissa, ammattitoiminnan harjoittajana suoraan tai välillisesti mainituissa toimissa osallisena olevan henkilön tiloissa taikka muun mainittuja asiakirjoja ja tietoja ammattitoimintaansa varten hallussaan pitävän henkilön tiloissa. Tulliviranomaiset voivat myös tarkastaa tavarat, jos niiden esittäminen tullille on vielä mahdollista.

3. Jos ilmoituksen tarkastus tai jälkitarkastus osoittaa, että kyseistä tullimenettelyä koskevia säännöksiä on sovellettu virheellisten tai puutteellisten tietojen perusteella, tulliviranomaisten on mahdollisesti annettujen säännösten mukaisesti toteutettava tilanteen korjaamiseksi tarvittavat toimenpiteet käytettävissään olevat uudet tiedot huomioon ottaen.”

- 18 Tullikoodeksin 243 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään vielä seuraavaa:

”Henkilöllä on oikeus hakea muutosta itseään suoraan ja henkilökohtaisesti koskevaan tullilainsäädännön soveltamiseen liittyvään tulliviranomaisten päätökseen.”

- 19 Asetuksen N:o 2454/93 240–244 artikla vastaavat asiallisesti direktiivin 82/57/ETY 11–15 artiklaa, kun taas kyseisen asetuksen 248 artiklaan on hyvin pitkälti otettu direktiivin 20 artiklan säännökset.

Riisin yhteisöön tuonnissa sovellettavat säännöt

- 20 Viljan, riisin ja rikkoutuneiden riisinjyvien sekoituksiin sovellettavista tuontimaksuista 29 päivänä lokakuuta 1975 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2729/75 (EYVL L 281, s. 18) 2 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Useampiin eri ryhmiin tai jalostusasteisiin kuuluvasta riisistä koostuviin tai rikkoutuneista riisinjyvistä ja useampiin eri ryhmiin tai jalostusasteisiin kuuluvasta riisistä koostuviin sekoituksiin sovelletaan tuontimaksua, jota sovelletaan:

— painoltaan suurimpaan ainesosaan, jos se on vähintään 90 prosenttia sekoituksen painosta,

— ainesosaan, jolla on korkein tuontimaksu, jos mikään ainesosista ei ole vähintään 90:tä prosenttia sekoituksen painosta.”

- 21 Riisin yhteisestä markkinajärjestelystä 21 päivänä kesäkuuta 1976 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1418/76 (EYVL L 166, s. 1) liitteessä A olevan 3 kohdan mukaan, jota sovellettiin pääasian tosiseikkojen tapahtumisen aikaan, rikkoutuneet riisinjyvät määritellään ”jyvien palasiksi, joiden pituus on enintään 3/4 kokonaisen jyvän keskipituudesta”. Riisinjyvien mittaamisesta saman liitteen 2 kohdan c alakohdan i alakohdassa todetaan, että mittaus tapahtuu ottamalla ”edustava näyte erästä”.

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymys

- 22 Villepinten tullikamariin 8.11.1989 saapuneeksi kirjatulla ilmoituksella Derudder luovutti vapaaseen liikkeeseen Tang Frèresin lukuun erän Thaimaasta peräisin olevaa kauppatavaraa nimeltään ”Thai Flagrant Broken Rice”. Koska Derudder ilmoitti erän olevan ”rikkoutunutta riisiä”, siihen sovellettiin yhdistetyn nimikkeistön kyseisen alanimikkeen mukaista tuontimaksua.
- 23 Kyseisen kauppatavaran valvontaa varten mainitun tullikamarin virkailijat kuitenkin ottivat Derudderin edustajan läsnä ollessa joitakin näytteitä kyseisestä tavarasta tulliviranomaisten hyväksymässä laboratorioissa tehtävää analyysiä varten. Kansallisen tuomioistuimen antamien tietojen mukaan Derudder ja sen edustaja eivät kiistäneet näytteidenottopäivänä näytteiden edustavuutta eivätkä

ne myöskään pyytäneet tullivirkailijoita ottamaan lisää näytteitä. Koska tavaranhaltija toivoi maahantuodun riisin pikaista markkinoille saattamista, tavara luovutettiin heti kun näytteet oli otettu.

- 24 Koska kauppatavarasta otettujen näytteiden analysointi paljasti, ettei kyseinen sekoitus sisältänyt vähintään 90:tä prosenttia rikkoutuneita riisinjyviä siten kuin asetuksen N:o 1418/76 liitteessä A olevassa 3 kohdassa on määritelty, tulliviranomainen katsoi asetuksen N:o 2729/75 2 artiklan 2 kohdan toisen luetelmakohdan mukaisesti, että tavaraan oli sovellettava — korkeampaa — maksua, joka koski kokonaisina jyvinä olevan riisin tuontia. Villepinten tulliviranomainen tekikin 25.5.1992 päätöksen, jonka mukaan Derudderin oli maksettava 467 045 FRF:n suuruisen lisämaksu Tang Frèresin lukuun tuodusta riisistä.
- 25 Derudder kiisti niin tulliviranomaisten käyttämän menetelmän, jolla tämä analysoi otettuja näytteitä, kuin kyseisten näytteiden edustavuudenkin ja haki Villepinten tulliviranomaisen päätökseen muutosta tribunal d'instance de Bobignyltä (Ranska) saadakseen lisämaksupäätöksen kumotuksi. Mainittu viranomainen puolestaan vaati kyseisessä tuomioistuimessa riidanalaisten lisämaksujen maksamiseen velvoittamista.
- 26 Tribunal d'instance de Bobigny katsoi välipäätöksessään 6.4.1993, että maahan-tuotuihin riisieriin sovellettavien tuontimaksujen tarkan suuruuden määrittämi- seksi oli yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön ja erityisesti sen asiassa C-159/88, van Sillevoldt ym., 6.6.1990 antaman tuomion (Kok. 1990, s. I-2215) mukaisesti otettava huomioon maahantuodusta riisierästä otetun näytteen sisältämien kokonaisten riisinjyvien keskimääräinen pituus lukuun ottamatta jyviä, jotka eivät ole täysin kypsyneet. Tämän johdosta kyseinen tuomioistuin määräsi tehtäväksi asiantuntijatutkimuksen, jotta ensinnäkin voidaan määrittää maahantuodun riisierän sisältämien kokonaisten riisinjyvien keskimääräinen pituus yhteisöjen tuomioistuimen osoittaman menetelmän mukaisesti ja jotta toiseksi voidaan arvioida, muodostivatko kaikki maahantuodun erän rikkoutu- neet riisinjyvät yhteensä vähintään 90 prosenttia tästä erästä.

- 27 Asiantuntija päätyi lausunnossaan, joka toimitettiin tribunal d'instance de Bobignyille lokakuussa 1994, asiallisesti ottaen samoihin lopputulemiin kuin tulliviranomaiset näytteissä olevien kokonaisten riisinyyvien keskimääräisen pituuden osalta sekä näytteiden sisältämien rikkoutuneiden riisinyyvien osuuden osalta, joka oli selvästi alle 90 prosenttia sekoituksen painosta. Sitä vastoin hän suhtautui varauksellisesti niin kyseisten viranomaisten käyttämään analysointimenetelmään kuin kyseisten näytteiden edustavuuteen. Tullin käyttämän analysointimenetelmän osalta asiantuntija totesi, että oli teknisesti mahdotonta erotella kypsymättömät jyvät kypsistä jyvistä, koska käytännössä ei ollut mitään keinoa erottaa nämä kaksi jyvätyyppiä toisistaan. Villepinten tulliviranomaisen ottamien näytteiden edustavuuden osalta asiantuntija huomautti, että näytteet oli otettu ilman tilastollista näytteidenotto-suunnitelmaa ja että näytteiden analyysin tuloksia ei voitu ulottaa, vaikka ne vaikuttivatkin paikkansapitäviltä, koko maahantuotuun kauppatavaraan.
- 28 Tämän lausunnon perusteella tribunal d'instance de Bobigny hyväksyi 17.5.1996 antamassaan tuomiossa Derudderin vaatimukset ja kumosi riidanalaisen lisämaksupäätöksen. Se katsoi tältä osin Derudderin edustajan läsnäolosta tulliviranomaisten ottaessa näytteitä seuraavaa: ”Vaikka voidaankin pitää kiistattomana, että otetut näytteet ovat todella peräisin maahantuodusta erästä, tästä ei voida ipso facto päätellä, että ne ovat edustavia ja että siten maahantuojia ei voisi kohdistaa moitteita asiaan.”
- 29 Kun cour d'appel de Paris (Ranska) oli hylännyt 29.1.1999 antamassaan tuomiossa edellä mainitusta tuomiosta tehdyn valituksen samoin perustein, Villepinten tulliviranomainen teki viimeksi mainitun tuomion johdosta kassatiovalituksen vedoten Ranskan Code de douanesin (tullilaki) 447-1 ja 450-2 §:ään, joissa säädetään tuomioistuimessa esitettävän asiantuntijalausunnon tapauksessa pakollisesta käsittelystä commission de conciliation et d'expertise douanièressä (tullialan sovittelusta ja asiantuntijalausunnoista vastaava komitea), sekä tullikoodeksin 70 artiklaan. Mainitun artiklan suhteen kyseinen viranomai-

nen korosti, että cour d'appel de Paris oli toiminut sen vastaisesti katsoessaan, ettei maahantuodusta kauppatavarasta otettujen näytteiden tutkimisen tuloksia voitu pitää pätevinä koko kauppatavaran osalta; näytteethän otettiin kontradiktorisessa menettelyssä, eikä tavaranhaltija tai tämän edustaja vaatinut tullikamaria ottamaan lisää näytteitä.

- 30 Cour de cassation katsoi tässä tilanteessa käsiteltävänä olevan asian ratkaisun riippuvan yhteisön oikeuden tulkinnasta, minkä vuoksi se lykkäsi asian käsittelyä ja esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko yhteisön tullikoodeksin 70 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että kun tavaranhaltijan edustaja on ollut läsnä tulliviranomaisten ottaessa näytteen tavarasta ja kun edustaja ei ole esittänyt vastaväitteitä, joiden mukaan tämä näyte ei olisi edustava, sitä, että näyte on edustava, ei voida enää riitauttaa tuomioistuimessa, joka käsittelee vaatimusta tulliviranomaisten mukaan maksamatta olevien lisätuontimaksujen suorittamisesta?”

Ennakkoratkaisukysymys

- 31 Kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee yhteisöjen tuomioistuimelta, onko yhteisön säännöstöä tulkittava niin, että tavaranhaltija tai tämän edustaja, joka on osallistunut tulliviranomaisten näytteenottoon maahantuoduista tavaroista kiistämättä näytteen edustavuutta, voi vapaasti kiistää näytteen edustavuuden, mikäli nämä viranomaiset vaativat sitä maksamaan lisämaksua maahantuonnista näiden näytteestä tekemän analyysin nojalla.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

- 32 Tang Frèresin mielestä kysymykseen on annettava myöntävä vastaus. Yhtiön mukaan nimittäin on aina oltava mahdollista tuomioistuimessa riitauttaa otetun näytteen edustavuus sellaisessa tilanteessa, joka pääasian oikeudenkäynnissä vallitsee, ensiksikin sen vuoksi, ettei tullikoodeksissa velvoiteta tavaranhaltijaa olemaan itse läsnä tavaroita tutkittaessa eikä olemaan perillä niiden kaikista yksityiskohdista, ja toiseksi sen vuoksi, että koodeksin 70 artiklan 1 kohdassa tarkoitetaan ainoastaan tavarahan osittaista tutkimista eikä näytteidenottoa. Osittaisen tutkimuksen tulosten edustavuutta koskevaa laillista olettamaa koko kauppatavarahan suhteen ei siis voida soveltaa näytteidenottoon.
- 33 Vaikka katsottaisiinkin, että tällainen edustavuus on hyväksyttävä, näytteidenoton kontradiktorinen luonne ei voi Tang Frèresin mukaan viedä tavaranhaltijalta tai tämän edustajalta mahdollisuutta myöhempään riitauttamiseen, koska tullikoodeksin 70 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan sanamuodosta ilmenee, että mahdollisuus vaatia lisätutkimusta edellyttää sitä, ettei tavaranhaltija tyydy tavarahan osittaisen tutkimisen tulokseen. On ilmeistä, että riitautusta ei voida tehdä ennen kuin tämän tutkimuksen tulokset ovat selvillä. Muunlainen tulkinta loukkaisi koodeksin 243 artiklassa ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistettua perusoikeutta muutoksenhakuun.
- 34 Ranskan ja Italian hallitukset sekä komissio yhtyvät asiallisesti ottaen Tang Frèresin tulkintaan mutta esittävät kuitenkin joitakin varauksia.
- 35 Italian hallituksen mukaan tavaranhaltijan on ilmaistava olevansa eri mieltä näytteen edustavuudesta viimeistään sillä hetkellä, kun tulliviranomaiset ovat laatineet verotuspäätöksen.

- 36 Ranskan hallitus ja komissio puolestaan huomauttavat, että pääasian tosiseikastoon ei sovelleta tullikoodeksia vaan direktiivejä 79/695/ETY ja 82/57/ETY, ja väittävät, että oikeus kiistää näytteen edustavuus lähtökohtaisesti lakkaa, kun asianomaiset tavarat luovutetaan, sillä nämä siirtyvät tuolla hetkellä pois tullivalvonnasta. Ranskan hallitus nojautuu tältä osin direktiivin 82/57/ETY 15 artiklan ensimmäiseen alakohtaan, jonka mukaan tullitoimipaikka luovuttaa tavarat, joista on otettu näyte, vain, ”ellei jokin estä menettelemästä näin”, kun taas komissio vetoaa yhteisön tullisäännösten tarkoitukseen taata tavaroiden nopea tutkiminen tullauksen yhteydessä. Komission mukaan ainoastaan näytteiden analysoinnin tulos voidaan siis tarvittaessa kiistää sen jälkeen, kun tulliviranomaiset ovat luovuttaneet asianomaiset tavarat.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

- 37 Aluksi on muistettava, että kansallisen tuomioistuimen kysymyksessään mainitsema säännös eli tullikoodeksin 70 artikla ei ollut vielä voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtumisen aikaan. Tullikoodeksia sovelletaan sen 253 artiklan toisen kohdan mukaan vasta 1.1.1994 alkaen, mutta Derudderin riitauttamat tullimuodollisuudet suoritettiin marraskuussa 1989 ja riidanalainen lisämaksupäätös tehtiin toukokuussa 1992.
- 38 Jotta kansalliselle tuomioistuimelle voidaan antaa hyödyllinen vastaus, on tulkittava myös niitä tulliviranomaisten suorittamaa näytteidenottoa koskevia yhteisön säännöksiä, joita sovellettiin pääasian tosiseikkojen tapahtumisen aikaan eli tässä tapauksessa direktiivejä 79/695/ETY ja 82/57/ETY, erityisesti direktiivin 79/695/ETY 9 ja 10 artiklaa sekä direktiivin 82/57/ETY 11 artiklaa, joiden sanamuoto on suoraan ollut esikuvana tullikoodeksin nykyiselle 70 artiklalle.

- 39 Tältä osin on heti alkuun todettava, ettei tullikoodeksissa eikä direktiivien 79/695/ETY ja 82/57/ETY sanamuodossa ole säännöstä, joka rajoittaisi tavaranhaltijan tai tämän edustajan oikeutta kiistää maahantuotujen tavaroiden näytteiden ottamisen jälkeen näiden edustavuus sillä perusteella, että hän on osallistunut näytteidenottoon kiistämättä näytteidenoton ajankohtana virallisesti edustavuutta.
- 40 Ensinnäkin sekä tullikoodeksin 69 artiklan 2 kohdasta että mainituista direktiiveistä ja erityisesti direktiivin 79/695/ETY 9 artiklan 4 ja 5 kohdasta sekä direktiivin 82/57/ETY 13 artiklan 1 kohdasta seuraa nimittäin selvästi, että vaikka tulliviranomaisten on ilmoitettava tavaranhaltijalle tai tämän edustajalle näytteidenotosta tavaroista, tämän ei välttämättä tarvitse olla läsnä tuossa toimituksessa, joten tällaisessa tilanteessa tämä ei oletettavasti voi esittää kiistämistään näytteitä otettaessa.
- 41 Toiseksi tullikoodeksista ja sen soveltamisasetuksesta sekä mainituista direktiiveistä seuraa myös, että osallistuessaan tällaiseen toimitukseen tavaranhaltijalla tai tämän edustajalla on erityisen vähäinen toimintavapaus, sillä direktiivin 82/57/ETY 13 artiklan 2 kohdasta ja asetuksen N:o 2454/93 242 artiklan 2 kohdan ensimmäisestä alakohdasta seuraa, että tulliviranomaiset lähtökohtaisesti itse ottavat näytteet.
- 42 Näin ollen oikeutta kiistää tulliviranomaisten tuodusta kauppatavarasta ottaman näytteen edustavuus ei voida a priori evätä tavaranhaltijalta tai tämän edustajalta, vaikka tämä ei olisikaan tällaista kiistämistä esittänyt näytteitä otettaessa. Paitsi että mainittujen säännösten sanamuoto ei mitenkään sulje pois tällaista tulkintaa,

tämä tulkinta myös vastaa täysin yhteisön tullilainsäädännön varsinaista tarkoitusta, joka ilmenee erityisesti direktiivin 79/695/ETY yhdeksänneistä perustelukappaleesta ja tullikoodeksin viidennestä perustelukappaleesta ja jona on turvata lainsäädännössä säädettyjen tulli- ja maksujen asianmukainen soveltaminen. Vaikka tästä näkökulmasta tulliviranomaisille on annettava laaja valvontavalta, talouden toimijoillakin on oltava mahdollisuus riitauttaa näiden tekemät päätökset erityisesti silloin, kun — kuten pääasiassa — ne katsovat, että viranomaisten analysoitavaksi ottamat näytteet eivät ole edustavia koko maahantuodun kauppatavaran osalta ja ovat sen vuoksi johtaneet tuontimaksun suuruuden virheelliseen määrittelyyn.

- 43 Vaikka edellä todetusta seuraakin, että tavaranhaltijalla tai tämän edustajalla saattaa olla oikeus kiistää maahantuodusta kauppatavarasta otetun näytteen edustavuus, vaikka hän oli läsnä näytteitä otettaessa eikä tuolloin esittänyt tällaista kiistämistä, sekä oikeusvarmuuden periaatteen että direktiivien 79/695/ETY ja 82/57/ETY sekä tullikoodeksin tehokkaan vaikutuksen vuoksi tämä kiistämismahdollisuus ei kuitenkaan voi olla rajoittamaton. Sen on lakattava, kun tullitoimipaikka on luovuttanut asianomaiset tavarat, lukuun ottamatta tapauksia, joissa voidaan osoittaa, ettei tavaroiden tilaa ole millään tavoin muutettu luovuttamisen jälkeenkään, jotta muun muassa säilyy mahdollisuus tehdä tutkimuksia ja tarvittaessa ottaa lisää näytteitä.

- 44 Kuten komissio on aivan oikein korostanut yhteisöjen tuomioistuimelle toimittamissaan kirjallisissa huomautuksissa, tämä tulkinta — joka tukeutuu direktiivin 79/695/ETY 13 artiklan 3 kohdan sanamuotoon, jonka mukaan ”niin kauan kuin tavaroita ei ole luovutettu, niitä ei saa siirtää paikasta, jossa ne ovat, eikä niihin saa millään tavoin kajota ilman tullitoimipaikan antamaa lupaa” — vastaa

ensinnäkin ilmeisiä käytännön asettamia vaatimuksia, sillä tavaranhaltija tai tämän edustaja ei tavallisesti pysty enää kiistämään näytteen edustavuutta, kun maahantuodut tavarat on luovutettu ja kun ne on saatettu markkinoille.

- 45 Tavaroista otetun näytteen edustavuuden kiistämismahdollisuutta koskeva aikarajoitus vastaa toiseksi direktiivien 79/695/ETY ja 82/57/ETY sekä tullikoodexin varsinaista tarkoitusta, jona on taata nopeat ja tehokkaat menettelyt vapaaseen liikkeeseen luovuttamiseen, koska jos tavaranhaltija voisi vapaasti ilman rajoituksia kiistää edustavuuden, tulliviranomaiset olisivat viran puolesta velvollisia tällaiseen riskiin varautuakseen ryhtymään kaikkien tulli-ilmoituksessa tarkoitettujen kauppatavaroiden yksityiskohtaiseen tutkimiseen, mikä ei ole talouden toimijoiden — jotka yleensä, kuten pääasiassa, toimivat huolellisesti — sen edun mukaista, joka koskee luovuttamisen vaatimista ilmoituksessa tarkoitettujen tavaroiden nopeaa markkinoille saattamista varten, eikä myöskään kyseisten viranomaisten edun mukaista, joille ilmoituksessa tarkoitettujen tavaroiden systemaattinen tutkiminen merkitsee huomattavaa lisätyötä.

- 46 Tulkintaa, jonka mukaan mahdollisuus kiistää näytteen edustavuus rajoittuu ajanjaksoon, jonka kuluessa kyseiset maahantuodut tavarat ovat vielä saatavilla mahdollisesti tarvittavien lisänäytteiden ottamista varten, tukee tullikoodexin ja erityisesti sen 78 artiklan 2 kohdan sanamuoto, jonka mukaan tulliviranomaiset voivat ilmoituksessa annettujen tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi tavaroiden luovutuksen jälkeen tutkia tavarat, ”jos niiden esittäminen tullille on vielä mahdollista”. Jos viranomaisten mahdollisuus tarkastaa jälkeinpäin tulli-ilmoituksia edellyttää näin ollen sitä, että ilmoituksessa tarkoitettut tavarat ovat saatavilla, täytyy asian väistämättä olla samoin sen mahdollisuuden osalta, joka

tavaranhaltijalla tai tämän edustajalla on ja joka koskee näytteen edustavuuden kiistämistä. Tämä kiistämismahdollisuus edellyttää siis, ettei kyseessä olevia tavaroita ole luovutettu tai, mikäli ne on luovutettu, ettei niitä ole millään tavoin muutettu, mikä on tavaranhaltijan tai tämän edustajan asiana näyttää toteen.

- 47 Kaiken edellä todetun perusteella on esitettyyn kysymyksen vastattava, että direktiivejä 79/695/ETY ja 82/57/ETY sekä tullikoodeksia on tulkittava niin, että tavaranhaltija, tai tämän edustaja, joka on osallistunut tulliviranomaisten näytteenottoon maahantuoduista tavaroista kiistämättä näytteen edustavuutta, voi vapaasti kiistää näytteen edustavuuden, mikäli nämä viranomaiset vaativat sitä maksamaan lisämaksua maahantuonnista näiden näytteestä tekemän analyysin nojalla; tämä edellyttää, ettei kyseessä olevia tavaroita ole luovutettu tai, jos ne on luovutettu, ettei niitä ole millään tavoin muutettu, mikä on tavaranhaltijan asiana näyttää toteen.

Oikeudenkäyntikulut

- 48 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan ja Italian hallituksille sekä komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Cour de cassationin 17.7.2001 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Tavaroiden vapaaseen liikkeeseen luovuttamista koskevien menettelyjen yhdenmukaistamisesta 24 päivänä heinäkuuta 1979 annettua neuvoston direktiiviä 79/695/ETY ja direktiivin 79/695/ETY eräiden soveltamismääräysten muuttamisesta 17 päivänä joulukuuta 1981 annettua komission direktiiviä 82/57/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 14.7.1983 annetulla komission direktiivillä 83/371/ETY, sekä yhteisön tullikoodeksista 12 päivänä lokakuuta 1992 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 2913/92 on tulkittava niin, että tavaranhaltija, tai tämän edustaja, joka on osallistunut tulliviranomaisten näytteenottoon maahantuoduista tavaroista kiistämättä näytteen edustavuutta, voi vapaasti kiistää näytteen edustavuuden, mikäli nämä viranomaiset vaativat sitä maksamaan lisämaksua maahantuonnista näiden näytteestä tekemän analyysin nojalla; tämä edellyttää, ettei kyseessä olevia tavaroita ole luovutettu tai, jos ne on luovutettu, ettei niitä ole millään tavoin muutettu, mikä on tavaranhaltijan asiana näyttää toteen.

Timmermans

La Pergola

von Bahr

Julistettiin Luxemburgissa 4 päivänä maaliskuuta 2004.

R. Grass

V. Skouris

kirjaaja

presidentti